

Planteavl 1911.

Af Statskonsulent K. Hansen.

Det samlede Mængdeudbytte af de vigtigste Afgrøder (Kærne og Halm af Korn-Bælgædafgrøderne, Rodfrugter og Kartoffler samt Ager- og Enghø) er for 1911 opgjort til 103.4 Millioner Høst-Enheder (1 Høst-Enhed = 1 Centner Korn eller tilsvarende Værdi af de andre Markprodukter). Hvad dette betyder i Sammenligning med tidligere Aar, viser følgende Tal:

	1911 var	Høstudbyttet	103.4	Høst-Enheder
	1910	—	105.2	—
	1909	—	103.6	—
	1908	—	104.4	—
	1907	—	102.0	—
	1906	—	99.0	—
	1906—1910	—	102.8	—
	1901—1905	—	84.6	—
	1896—1900	—	76.0	—
	1891—1895	—	74.0	—
	1886—1890	—	67.2	—
	1881—1885	—	62.8	—
	1876—1880	—	57.4	—

I Løbet af den Tid, vor officielle Høststatistik rækker over, er Høstudbyttet, opgjort paa denne Maade, saaledes ikke langt fra at være fordoblet. Det gaar dog ikke an herfra at drage Slutninger om Nettoudbyttets Stigning, idet det ikke maa glemmes, at Produktions-

udgifterne samtidig er stegne overordentlig stærkt. For en ikke ringe Del skyldes Udbytteforøgelsen desuden saadanne Foranstaltninger, som først i Løbet af en længere Aarrække betaler sig, saasom Nyopdyrkning, Regulering af Fugtighedsforholdene, Mærgling, Drifts-omlægning m. m. Forøgelsen af Høstudbyttet maa derfor først og fremmest opfattes som et Udtryk for, at Landets Landmænd har forstaaet og formaaet i stigende Grad at tage Landets Jord og dennes Produktionsmuligheder i Brug.

Hvad det samlede Høstudbytte for 1911 angaar, da er dette, som det vil ses, lidt lavere end i de 3 nærmest forudgaaende Aar. Til Gengæld frembød Høstprodukterne, særlig Kornafgrøderne, en usædvanlig god og smuk Kvalitet. De til Statens statistiske Bureau indsendte Kvalitetsbedømmelser har for de sidste 5 Aar været saaledes:

	1907	1908	1909	1910	1911
Hvede.....	g	g +	tg +	mg	ug ÷
Rug.....	g ÷	mg	g ÷	mg ÷	mg +
Byg.....	g +	g	g ÷	mg ÷	mg +
Havre	mg	g	g	g +	mg
Bælg-sæd	tg	g	tg	g	mg ÷
Kartofler	g	g +	g ÷	mg ÷	mg ÷
Sukkerroer	g	mg ÷	g	mg ÷	mg
Agerhø	g +	mg +	g	mg ÷	mg ÷
Enghø	g	mg ÷	g ÷	g +	mg ÷

Høstens beregnede Pengeværdi kommer for 1911 langt højere end for noget tidligere Aar, nemlig til 672 Mill. Kr. Den største hidtil opnaaede beregnede Værdi af et Aars Høst var 613 Mill. Kr. for 1907. For 1910 var Værdien 550, i Gennemsnit for Femaaret 1905—09 552, for 1900—04 419 Mill. Kr. Naar Høsten 1911 er beregnet til 122 Mill. større Værdi end for 1910, skyldes dette udelukkende de høje Kornpriser, saaledes som disse er udtrykte i Kapitelstaksten, idet denne som bekendt lægges til Grund for Høstprodukternes Vurdering. Kapitelstaksten var:

	1911	1910	1906—10	1901—05
Hvede	14.16	12.94	13.38	11.87
Rug	12.58	10.07	11.26	10.28
Byg	13.06	10.26	10.76	9.80
Havre	8.83	7.19	7.42	7.29

De høje Kornpriser giver sig ved Værdiberegningen ikke alene umiddelbart Udslag i en stor Pengeværdi af Kornafgrøderne, men Virkningen af de høje Kornpriser bliver særlig følelig derved, at disse ogsaa lægges til Grund for Beregningen af Værdien af Rodfrugter, Halm og Hø. Men fra et Landbrugsstandpunkt er man i Virkeligheden ikke tjent med i den officielle Vurdering af Aarets Høst at faa Hø og Halm og Roer vurderet efter de abnormt høje Kornpriser, med mindre de endelige Landbrugsprodukter: Smør, Flæsk, Kød, Æg m. m., for hvilke de nævnte Høstprodukter tjener som Raamateriale, gaar op i tilsvarende høje Salgspriser; og dette var som bekendt meget langt fra Tilfældet i 1911, selv om Priserne paa dyriske Produkter var upaaklagelige. Netop fordi vore Markprodukter ganske overvejende fodres op, og vi derfor kun i meget ringe Udstrækning kan drage Fordel af de høje Kornpriser, bliver disse som Helhed taget et ganske falsk Udtryk for den reelle Værdi af Aarets Høst. I Erkendelse heraf lægger Statistisk Bureau ved sine Opgørelser mere og mere Vægt paa Høstens Mængdeudbytte, og det er et Spørgsmaal, om det ikke vilde være rigtigst at tage Skridtet helt ud og ganske opgive Værdiberegningen. I Virkeligheden har Handelsprisen eller Kapitelstaksten paa Kornvarer ikke noget nødvendigt, knapt noget naturligt Sammenhæng med en Beretning om Størrelsen af Landets Høst, særlig naar vore ejendommelige Forhold tages i Betragtning.

Hvad de enkelte Afgrøders Kaar angaar, da blev Hveden saadet under meget gunstige Forhold, idet Efteraarets Vejrlig betingede en tilfredsstillende Udvikling før Vinteren. Den milde Vinter voldte ingen Vanskeligheder,

og saa at sige al Hvede overvintrede godt. Den varme Sommer var i det hele taget gavnlig for Hveden, og da denne ikke i fremtrædende Grad hjemsøgte af Sygdomsangreb*), gav den næsten overalt, hvor der overhovedet dyrkes Hvede, et godt Udbytte af fortrinlig Kvalitet. Det samlede Udbytte af Hvede angives til 1,131,300 Tdr., hvilket kun er 20000 Tdr. mindre end i 1910, der gav den største Hvedehøst, vi har haft i en længere Aarrække. Mindreudbyttet fordeler sig nogenlunde jævnt over det meste af Landet. — Den Udbredelse, som flere nyere Hvedesorter i de senere Aar har været Genstand for, har fortsat sig i afvigte Aar. Særlig har Smaahvede og Standhvede atter vundet Terræn, hist og her Storaks-Hvede og Dronning Wilhelmina, adskillige Steder endelig Svaløfs Extra Squarehead II og Grenadier-Hvede. Forsøgene har ikke i de senere Aar med de gennemgaaende milde Vintre med Sikkerhed kunnet afgøre, hvilken af de snart mange hver for sig gode Hvedesorter der er at foretrække; troligvis bliver det ikke den samme under alle Forhold. Flere og flere synes dog at føle sig overtydede om, at Smaahveden for Tiden er vor værdifuldeste Hvedesort, om end navnlig Standhveden mange Steder foretrækkes paa de rigtig gode Hvedejorder.

Rugen havde i det hele ligesom Hvede gode Udviplingskaar lige fra Saaning til Høst. Heller ikke denne Afgrøde led i nogen væsentlig Grad af Sygdomsangreb, Blomstringen og Bestøvningen forløb gennemgaaende under gunstige Vejrforhold, og Lejesæd var i hvert Fald ikke stærkere fremtrædende end sædvanligt. Ogsaa denne Afgrøde kom meget højt i 1910 og gav i Sammenligning hermed ligesom Hveden et lille Mindreudbytte i 1911, nemlig 70000 Tdr. Den samlede Rughøst udgjorde

*) Se i øvrigt »Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1911«. Af Sofie Rostrup og F. Kølpin Ravn. Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 19. Bd., S. 44.

4,885,200 Tdr. Mindreudbyttet faldt hovedsagelig paa Øerne. — I Sortsspørgsmaalet har Aaret intet væsentligt Nyt bragt. Petkus- og Brattingsborg-Rugen breder sig stadig paa Bekostning af gamle, ubestemmelige Sorter og bidrager utvivlsomt til at forøge Rugens Foldudbytte, hvormed det dog i øvrigt gaar meget smaat. Medens Hvedefoldene gennemsnitlig for Femaaret 1901—05 var 13.9, steg de i det følgende Femaar til 14.6 og naaede i 1911 til 15.4. Samtidig var Foldtallene for Rugen henholdsvis 9.3, 9.4 og 9.8, for Øerne 11.7, 12.0 og 12.6, for Jylland 7.9, 8.0 og 8.3. En stærkere Udbredelse af de 2 nævnte Sorter, Petkus-Rugen paa de bedre Jorder og Brattingsborg-Rugen paa Sandjorderne, vilde uden Tvivl bidrage noget til at bedre dette Forhold; thi vel har disse Sorter i de senere Aar vundet Indgang i et stort Antal Jordbrug; men endnu dyrkes der dog utvivlsomt i det store Flertal af Jordbrug Landet over Rug med kendelig mindre Ydeevne. Mange Landmænd synes i øvrigt at savne Blik for den Kendsergning, at selv den bedste Rugsort i Løbet af faa Aar gaar tilbage i Ydeevne, naar den dyrkes i Nærheden af — og derfor krydses med — ringere Sorter, og at det derfor de fleste Steder er nødvendigt med faa Aars Mellemrum at forny Sæderugen fra Avlssteder, hvor den er sikret mod Krydsning.

Heller ikke Bygget kunde i kvantitativ Henseende staa Maal med Udbyttet i 1910. Avlen af 2rd. Byg opgives 1911 til 4,440,400 Tdr., hvilket er 168,000 Tdr. mindre end i 1910. Af 6rd. Byg avledes 883,000 Tdr., hvilket betegner et Mindreudbytte i Sammenligning med 1910 af 28000 Tdr. Fra Foraaret var Vejrforholdene ret gunstige for Vaarsæden. April Maaned var delvis kold men overvejende tør, saa Sæden blev for største Delen lagt i bekvem Jord. Passende Regn i Maanedens sidste Uge fremmede Spiringen og gav fra først af Sæden god Vækst. Regnperioden fortsattes de fleste Steder gennem Maj Maanedes første Uge, saa at Jorden fra Foraaret af

blev godt mættet med Fugtighed. Yderligere faldt der ret rigelig Regn i Maanedens tredie Uge. Derefter fulgte en Tørkeperiode paa 2 à 3 Uger. Paa de bedre Jorder klarede Bygget sig gennemgaaende godt med den forud faldne rigelige Regn, medens Sandjorderne blev temmelig stærkt udtørrede. Juni Maanedes sidste to Trediedele og de første Dage af Juli var atter regnfulde, og Sæden kom de fleste Steder godt i Gang igen og lovede endnu paa denne Tid en rig Høst. Men Juli Maaned gav de allerfleste Steder kun meget lidt Regn, og da Varmen derhos var meget høj, modnedes Bygget temmelig brat. Dette skadede sikkert Foldudbyttet en Del, ligesom Kærnen blev temmelig lille; men det usædvanlig stadige Høstvejr i August betingede i øvrigt en særdeles smuk Kvalitet. — Af nyere toradede Bygsorter vandt ingen forøget Udbredelse i nævneværdig Grad. Hannchen-Bygget er atter opgivet de fleste Steder. En og anden dyrker paa større eller mindre Arealer Gartons Standwel og glæder sig over den smukke og godt staaende Afgrøde, saa længe den staar paa Roden; men naar Høstens Dag kommer, viser det sig i Reglen, at Udbyttet er for lille til at veje op mod den ubestridelige Fordel og Behagelighed at være nogenlunde fri for Lejesæd. Tilvejebringelse af en Bygsort, der forener tilfredsstillende Ydeevne og Kvalitet med et tilstrækkelig stivt Straa til at kunne taale gode Kaar, maa siges endnu at være en uløst Opgave, men efter hvis heldige Løsning flere og flere sukker. — Af 6rd. Byg har som bekendt Tystofte seksradede Byg i de senere Aar vundet betydelig Udbredelse og synes i det hele at være ret tilfredsstillende, hvor man ikke netop har Brug for en tidlig Sort; hvor dette er Tilfældet, vinder Erh. Frederiksens seksradede Byg nu med Rette Indgang paa Bekostning af de gamle, tarvelige Sorter. Korsbygget, der er sildig modent, og som for Tiden maa anses for vor mest foldrige 6rd. Byg, var stærkt efterspurgt, men den forefandtes endnu i For-aaret 1911 kun i stærkt begrænset Mængde.

Havren gav et lidt større Udbytte end i 1910. Af Hyld Havre opgives Høsten til 8,945,700 Tdr., hvilket er 121,000 Tdr. mere end i 1910. Af Graa Havre udgjorde Avlen 1,487,000 Tdr. eller 29,000 Tdr. mere end i 1910. Det anførte Merudbytte er dog nærmest et Udtryk for, at 1910 kun var et jævnt godt Havreaar, der stod betydeligt tilbage for 1909 og 1907. Ligesom Bygget trykkedes Havren gennemgaaende af en temmelig hurtig Modning, hvorved den ogsaa nærmest blev smaa-kornet, men afgav i øvrigt en smuk og vægtig Vare. — Den meget betydelige Udbredelse, som Gul Næsgaard-Havre har været Genstand for, fortsattes i afvigte Aar. Hist og her fortrænges dog saavel denne som andre Sorter af Svaløfs Sejer-Havre, hovedsagelig hvor man regner med Havren som Salgsvarer, idet Næsgaard-Havrens gule Farve — mærkeligt nok! — stadig volder visse Vanskeligheder for dens Salg. I øvrigt hører Sejer-Havren jo ubetinget til de mest foldrige Havresorter, der for Øjeblikket findes. Ogsaa af Salgshensyn foretrakkes hist og her Trifoliums-Havre, medens den meget nær beslægtede Ligowo-Havre fortrænges.

Af Blandsæd høstede i alt 4,335,600 Tdr., hvilket kun var en Ubetydelighed — 13000 Tdr. — mindre end i 1910. — Med Forholdene fra 1911 for Øje ligger det nær at tænke lidt over, hvorvidt den stedfindende, meget udstrakte Blandsæddyrkning er lønnende. I Henhold til Arealopgørelsen 1907 var der her i Landet dette Aar besaaet 307,000 Tdr. Ld. med »Blandsæd« til Modenhed eller et Areal næsten ligesaa stort som det, der er besaaet med 2rd. Byg, for Jyllands Vedkommende ligesaa stort som det med 2-rd. og 6rd. Byg tilsammen besaaede Areal. Heraf var 224,000 Tdr. Ld. besaaet med en Blanding af 2 Kornarter, næsten udelukkende Havre og Byg i Blanding, medens 83000 Tdr. Ld. var besaaet med en Blanding af Korn og Bælgsæd. Hvis nu Forholdet var det, at Blandsæden — særlig den fremherskende Blanding af Byg og Havre — med Sikkerhed kunde

forudsættes at give et kendeligt større Udbytte end de ublandede Arter, og hvis endvidere Kornvarer i det hele maatte kaldes usælgelige Varer, saa at man var henvist til at opfodre alt, saa vilde der ikke være noget væsentligt at indvende mod Blandsæddyrkning, forudsat, at den ingen særlige Ulemper frembød. Den vidtdrevne Blandsæddyrkning skyldes vel fra først af væsentlig de faldende Kornpriser, der gjorde Dyrkning af Salgskorn mindre lønnende samtidig med, at man saa sin Fordel ved Anvendelse af mere Kraftfoder, og man saaledes i stigende Grad gik over til at fodre Sæden op. Som Støtte for Blandsæddyrkningen har man saa endvidere jævnlig gjort den Betragtning gældende, at en blandet Bevoksning udnytter Jorden bedre end en enkelt Planteart, at en Blanding af flere Arter er sikrere overfor uheldige Vejrforhold og overfor Angreb af Sygdomme og Skadedyr, og at af disse Aarsager en Blanding skulde betinge et større Udbytte end en enkelt Art. For saa vidt Talen er om Blanding af Korn og Bælgsæd, gaar man endvidere ud fra, at Bælgsædindblandingen betinger et større Æggehvideindhold og dermed en større Foder værdi pr. Vægtenhed end en Kornafgrøde, samt at Bælgplanterne desuden beriger Jorden med Kvælstof til Fordel for følgende Aars Afgrøde.

Der er selvfølgelig adskilligt berettiget i disse Betragtninger. Men imod disse formentlige Fordele maa man ikke forsømme at veje Ulemperne. Det kan da væsentlig ofte fremtræde som en meget følelig Ulempe, der kan volde anseelige Pengetab, at man som Regel er afskaaret fra Salg af Blandsæd; man er i Reglen henvist til at opfodre en saadan Afgrøde og er herved hindret i i størst mulig Udstrækning at drage Fordel af gode Kornpriser, naar saadanne er forhaanden. Der er saaledes ikke Tvivl om, at det i 1911 vilde have været fordelagtigt at have haft rent Byg i Stedet for Blandsæd, solgt Bygget til gode Priser og købt det fornødne Kraftfoder i andre Varer. Og en saadan Omsætning vil sikkert

meget ofte kunne foretages med Fordel selv med lavere Kornpriser end i afvigte Aar. Meget ofte er jo ogsaa Havre en god Salgsvarer. Hvad man skal foretrække, Byg eller Havre i Stedet for Blandsæd, maa selvfølgelig afgøres i hvert enkelt Tilfælde. Ved Overvejelser herover maa man ikke glemme, at en Blandsædmark, hvor den — som saa hyppigt er Tilfældet — er traadt i Stedet for en Bygmark, betinger Havre en Gang mere i Rotationen, og at man herved i høj Grad risikerer at fremskynde »Havretræthed« (Optræden af Havreaal). Der er næppe Tvivl om, at den stærke Tiltagen af Blandsæddyrkning, hyppigst paa Byggets Bekostning, og den samtidig stedfundne stærkt forøgede Udbredelse af Havreaalen med de deraf følgende ofte meget betydelige Tab, staar i Forbindelse med hinanden. Men Hovedspørgsmaalet bliver, om man tør regne med et saa stort Merudbytte af Blandsæd, at dette opvejer Ulemperne. Dette kan vistnok i det store hele ikke siges at være Tilfældet, særlig naar der ved Blandsæd forstaas Blanding af Byg og Havre, og naar Talen er om Forhold, der muliggør Avl af sælgelige Kornvarer. Nylig er der offentliggjort en Beretning om 10 Aars Forsøg med Dyrkning af forskellige Blandsædblandinger ved Statens Forsøgsstationer. Forsøgene er udført ved Tystofte, Lyngby, Askov og Vester Hassing, paa de 2 første Stationer paa Lermuld, paa de 2 sidstnævnte Stationer baade paa Lermuld og let Sandjord, tilsammen paa Jorder, der repræsenterer en meget væsentlig Del af Landets Agerjord. Med Henvisning til den fremkomne Beretning*), skal det anføres, at Blandingerne af Byg og Havre i intet Tilfælde gav nævneværdigt Merudbytte i Sammenligning med de ublandede Arter; saadanne Blandinger maa derfor i Henhold til Erfaringerne fra de nævnte Forsøg forudsættes snarere at bringe Tab end Fordel. Noget anderledes stillede Sagen sig, naar der dyrkedes Blandinger af

*) Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 18. Bd. S. 485 o. flg.

Havre, Byg og Bælgsæd. Paa de gode, sikre Kornjorder, som f. Eks. paa Tystofte Forsøgsstation, gav heller ikke disse Blandinger større Vægtudbytte end ren Havre, og ved Lyngby høstedes der lige store Afgrøder af rent Byg, ren Havre og de bedste Bælgsædblandinger, idet de sidste dog gav noget mere Halm. Paa Askov Lermark, der svarer til en stor Del af Jyllands lettere, noget kolde, lermuldede Jorder, gav Bælgsædblandingerne 2 à 3 Ctn. mere Kærne og 4 à 6 Ctn. mere Halm end ren Havre, der atter gav noget større Afgrøder end rent Byg. Resultaterne af Forsøgene resumeres saaledes, at naar det gælder om at avle Foderkorn — og man altsaa paa Forhaand ganske ser bort fra Salg —, betaler det sig bedst at saa en Blanding af Havre, Byg og Bælgsæd, og Fordelen herved vil være desto større, jo mere Jorden fjærner sig fra at være god og sikker Kornjord. Men hvor man til enhver Tid vil sikre sig at kunne drage Fordel af gode Kornpriser, vil man, i hvert Fald paa de gode Kornjorder, staa sig bedst ved at dyrke ublandede Kornafgrøder, sælge Kornet og i Stedet købe Oliekager. En Beregning herover viser, at der ved denne Omsætning, naar der regnes med den værdifuldeste Bælgsædblanding, er vundet 13 Kr. pr. Td. Ld. ved Tystofte, naar Havren sælges til 5 Øre pr. Pd. og Oliekager ($\frac{2}{3}$ af den solgte Havres Vægt) købes til 7 Øre pr. Pd. Regnes med 6 Øre pr. Pd. Havre, bliver Gevinsten 49 Kr. pr. Td. Ld. Paa Grundlag af de paa Askov Lermark opnaede Resultater vil den tilsvarende Omsætning her betinge et Tab paa 4.70 Kr., naar Havren sælges for 5 Øre, men en Gevinst paa 21.80 Kr., naar der opnaas 6 Øre for Havren. Derhos tilføres der ved Ombytningen med Oliekager en betydeligt forøget Kvælstofmængde. Angaaende Blanding af Byg og Havre anføres, at da der ikke synes at kunne opnaas højere Udbytte ved at saa de 2 Arter i Blanding, maa det, særlig af Hensyn til at modvirke Plantesygdomme, samt for at sikre Muligheden for Salg, anbefales at saa disse Kornarter hver for sig.

Hensigten med disse Betragtninger er dog ingenlunde at fraraade al Blandsæddyrkning men kun at mane til Eftertanke med Hensyn til den umotiverede, rent vanemæssige Dyrkning af Blandsæd, særlig Blanding af Byg og Havre, der meget ofte finder Sted, og som vistnok i grumme mange Tilfælde kun bringer tvivlsom Fordel. Det burde vistnok være en almindelig Regel, at Blandsæddyrkning først og fremmest iværksættes for paa denne forholdsvis sikre Maade at drage Fordel af Bælgsæden, og at der altsaa i alle Tilfælde bør indgaa Ærter eller Vikker i Blandingen. Nøjes man med at indblande Ærter i ellers ren Havre, kan Ærterne let sorteres fra, saa at man faar Havre som Salgsprodukt, hvor dette ønskes, og dog drager Fordel af Ærterne. Men der bør da i Reglen saaes saa megen Havre, at denne, hvis Ærterne udebliver, kan give omtrent fuld Afrøde. Paa tilsvarende Maade kan man drage Fordel af Vinterærter ved at saa disse i Blanding med Rug; fra denne lader Vinterærterne sig let sortere: men da disse er upaalidelige og ikke sjældent gaar næsten bort om Vinteren, maa der saaes omtrent fuld Udsæd af Rug. Endelig kan Lyngby Vintervikker give et godt Tilskud til en Rugafrøde; men da Vikkerne vanskeligt lader sig sortere rent fra Rugen, kan denne Blanding kun anbefales, hvor det er Hensigten at fodre Afrøden op.

Kornafgrødernes Kærneudbytte udgjorde tilsammen 26,279,000 Tdr., hvilket er 186,000 Tdr. mindre end i 1910 men 367,000 Tdr. mere end i Gennemsnit for 1906—10 og 2,074,000 mere end i 1901—05. Halmudbyttet er opgivet lidt større for 1911 end for 1910, nemlig til 69.7 Mill. Cent. imod 63.8 Mill. Cent.

Kartoflerne gav et samlet Udbytte af 7,480,000 Tdr. imod 7,730,000 Tdr. i 1910, altsaa et Mindreudbytte af 250,000 Tdr., men 500,000 Tdr. mere end i Gennemsnit for 1906—10 og ca. 1 Mill. Tdr. mere end 1901—05.

Avlen af Foderroer var Aarets svageste Punkt.

Runkelroerne, Kaalroerne, Turnipsen og Gulerødderne gav tilsammen 108 Mill. Tdr., hvilket er 23 Mill. Tdr. mindre end i 1910 og 15 Mill. Tdr. mindre end i 1906—10. Mindreudbyttet fordeler sig nogenlunde ligeligt paa alle de 4 nævnte Arter. Aarsagen til de smaa Rodfrugtafgrøder er dels at søge i Eftersommerens og Efteraarets meget sparsomme Regnmængde, dels i stærke Bladlusangreb, der ikke alene hjemsøgte Kaalroerne, men ogsaa Runkelroerne, ligesom Kaalroer og Turnips plagedes af Meldug. For Runkelroernes Vedkommende bødede den ret høje Tørstofprocent paa det lille Roedbytte, saa at Tørstofudbyttet alligevel blev taaleligt. Runkelroerne havde nemlig i Gennemsnit af et meget stort Antal Prøver rigelig 13 pCt. Tørstof imod ca. 11½ i 1910 og 12 pCt. i Gennemsnit for 1906—10. Kaalroerne havde derimod kun 11.9 pCt. Tørstof i Jylland og 10.9 paa Øerne imod henholdsvis 12.0 og 11.4 i 1910 og 12.4 og 12.0 for 1906—10. Turnips havde tæt ved 10 pCt. Tørstof, hvilket for Jylland var 2 Tiendedele og for Øerne 7 Tiendedele over Gennemsnit for det forudgaaende Femaar. Gulerødderne havde ca. 12 pCt. Tørstof, hvilket svarer til det sidste Femaars Gennemsnit. Sukkerroerne gav et noget mindre Udbytte pr. Td. Ld. end i 1910, men lidt større end i Femaaret 1906—10.

Høhøsten gav et Udbytte, der ialt var lidt lavere end for 1910, nemlig 40 Mill. Cnt. imod 40.3 Mill. i 1910 og 40.7 Mill. i 1906—10. Det var Agerhøet paa Øerne, der gav temmelig lidt, medens i Jylland hele Høhøsten gav lidt mere end i det foregaaende Aar. Høet, særlig Agerhøet, fremtraadte med en mindre god Kvalitet end Kornafgrøderne, idet Højbjergningen væsentlig faldt i Regnperioden i sidste Halvdel af Juni.

Den officielle Høstberetning for 1911 er tilført en meget væsentlig og paaskønnelsesværdig Forbedring, idet der for første Gang er foretaget og forelagt en Opførelse over Udbyttet af Sommergræsning og Grøn-foder. Forfatteren af nærværende Linier henlede for

12 Aar siden Opmærksomheden paa visse Mangier i vor Høststatistik*), derunder navnlig ogsaa den Mangel, at der ingen Oplysninger fandtes om den meget betydelige Post, som Græsningen og Grønfoderafgrøderne repræsenterer. Efter en Række Forhandlinger om dette Spørgsmaal, og efter at navnlig nu afdøde Kammerherre *K. Sehested* og senere Sekretær *H. C. Larsen* havde udarbejdet nærmere Forslag til Optagelse af en Statistik herover, har Bureauet nu med Bistand af Kontrolforeningerne indsamlet et Materiale, der synes at give en meget brugelig Fremstilling af denne Sag. Det viser sig herved, at Udbyttet af Sommergræsning og Grøn-foder for Sommeren 1911 har kunnet opgøres til 2861 Millioner Foderenheder, heraf 1271 Mill. paa Øerne og 1590 Mill. i Jylland. Vil man anslaa dette til en Pengeværdi af 5 Øre pr. Foderenhed, kommer man til et Beløb paa 143 Mill. Kr., hvilket viser, at man ikke har regnet for højt men snarere for lavt, naar man tidligere har anslaaet Græsningensudbyttet og Grønfoderet til ca. 100 Mill. Kr.

Ved Forsøgsstationerne er der afsluttet forskellige Forsøgsrækker og paabegyndt andre*). Følgende Forsøgsberetninger er udkomne i Aaret 1911: Dyrkningsforsøg med Rødkløver 1898—1910. Ved *E. Lindhard*. En Undersøgelse over Fremgangsmaaden ved Tørstofbestemmelse i Roer. Ved *R. K. Kristensen*. Undersøgelser over Forholdet mellem Størrelse, Vægtfylde og Tørstofindhold af Runkelroer. Ved *R. K. Kristensen*. Sumpkartoffel. Ved *A. J. Hansen*. Forsøg med Anvendelse af Kalk som Middel mod Kaalbroksvamp. Ved *F. Kølpin Ravn*. Dyrkningsforsøg med Blandsæd til Modenhed 1899—1908. Ved *Fr. Hansen*. Undersøgelser over danske Græsmarksplanters Indhold af

*) Jvf. Aarsberetning om Statens Planteavlsudvalgs Virksomhed 1903—04, S. 86 o. flg.

**) Jvf. Arbejdsplan for Statens Forsøg i Plantekultur i Finansaaret 1911—12.

Kvælstof, Kali og Fosforsyre. Ved *R. K. Kristensen*. 18 Aars Dyrkningsforsøg med Rodfrugtarter. Ved *L. Helweg*. Samtlige disse Beretninger findes i »Tidsskrift for Landbrugets Planteavl«, 18. Bind, af hvis Indhold i øvrigt skal nævnes: *J. E. V. Boas*: Raagerne og Raageskade i Danmark. *M. L. Mortensen*: Om Sygdomme hos Kornarterne, foraarsagede ved *Fusarium*-Angreb. *M. L. Mortensen, Sofie Rostrup* og *F. Kølpin Ravn*: Oversigt over Landbrugsplanternes Sygdomme i 1910. *Axel Garboe*: Om Jordbundens Kolloider. *F. Kølpin Ravn*: Foranstaltninger til Bekæmpelse af Plantesygdomme i Nordamerika. *Anton Christensen*: Oversigt over fremmed Litteratur vedr. Landbrugets Jorddyrkning og Plantekultur 1909. *K. Dorph-Petersen*: Beretning fra Statsanstalten Dansk Frøkontrol for 1910—11. *E. Lindhard*: Om Rødkløverens Bestøvning. *H. A. B. Vestergaard*: Hvedemyggelarvers Angreb paa forskellige Hvedesorter. Fra Statens Forsøgsvirksomhed er der endvidere udsendt følgende korte »Meddelelser«: Udbytteforsøg med Kløver fra forskellige Avlssteder. Frøavl af Hundegræs. Frøavl af Kællingetand. Udbytteforsøg med Lucerne fra forskellige Avlssteder. Resultater af Forsøg med Rugsorter. Resultater af Dyrkningsforsøg med Blandsæd. Endelig giver de udførlige Beretninger fra Statens Planteavlsudvalg for Finansaarene 1910—11 og for 1911—12 fyldige Oplysninger om Forsøgsvirksomhedens Organisation, om de til Raadighed staaende Statsbevillinger, om de enkelte Stationer, om stedfundne Møder og Forhandlinger m. v.

Landboforeningerne har med Energi og Dygtighed fortsat deres Arbejde til Fremme af Planteavl, og der foreligger som sædvanlig udførlige og indholdsrige Beretninger om dette Arbejde. Den meget omfattende »Beretning om Planteavlsarbejdet i Landboforeningerne i Jylland 1911« beretter om ca. 1200 lokale Markforsøg — heraf 910 Gødningsforsøg o. l., 107 Forsøg med Kulturformer af Korn og Rodfrugter, 32 Forsøg med Frø-

blandinger, 6 Forsøg med Lucerne, 7 vedrørende Saatider og Saamængder, 10 med Uddynding af Rodfrugter, 40 med Ukrudets Bekæmpelse o. s. v. —, endvidere om 31 Forevisningsmarker, 9 Prøver med og Forevisninger af Redskaber og Maskiner, 44 Præmieringer af Mark- og Havebrug, 23 Planteavlsudstillinger, 261 Foredrag om Planteavlsspørgsmaal, fremdeles om Tørstof- og Kalkbestemmelser, Fremavl af Sædekorn, Fordeling af Kalk, Kunstgødning og Sædevarer o. s. v.

»Beretning om Landboforeningernes Virksomhed for Planteavlen paa Sjælland 1911« gør Rede for henvend 500 lokale Markforsøg, deraf 281 Gødningsforsøg, 92 Forsøg med Sorter og Stammer af Korn og Rodfrugter, 31 Forsøg vedrørende Græs- og Lucernemarker, 30 vedrørende Saaningsforhold, 18 Høstningsforsøg m. v., for 6 Forevisningsmarker, Bedømmelse af 39 Markbrug, Kontrol med Plantedyrkningens Rentabilitet m. v.

Endvidere foreligger »Beretning om lokale Markforsøg udførte i Sommeren 1911 af De samv. Landboforeninger i Fyns Stift«, der foruden Redegørelse for de sædvanlige Markforsøg og beslægtede Arbejder tillige giver gode Bidrag til Belysning af den usunde Frøhandel, som endnu stadig kan trives, takket være en ubegrænselig Godtroenhed, som endnu bor tilhuse hos altfor mange Landmænd, overfor hvem selv de mest gravevende Afsløringer synes at være ganske uden Virkning. Det synes, at saa længe der er Mennesker, der vil bedrage, er der et stort Publikum, der staar rede til at lade sig bedrage.

Endelig foreligger der »Beretning om De samvirkende lolland-falsterske Landboforeningers Virksomhed for Planteavlen paa Lolland-Falster 1911«, der tillige indeholder en Beretning fra Abed Planteavlsstation.

Lignende Beretninger er udsendt fra De samvirkende jyske og sjællandske Husmandsforeninger. Det er i Hovedsagen de samme Opgaver, man her har taget op som i Landboforeningerne, og noget Samarbejde

her under frie Former vilde utvivlsomt være af det gode for alle Parter.

I Erkendelse af de alvorlige Tab, der kan foranlediges ved Angreb af Plantesygdomme og Skadedyr paa Markens Afgrøder, fremdroges i afvigte Aar Spørgsmaalet om Forsikring mod Tab ved Plantesygdomme. Denne Sag, der iøvrigt allerede for nogle Aar siden var fremme til Diskussion, rejstes af Proprietær *H. Sahlertz* og drøftedes ved forskellige Møder og henvistes derefter til Udvalgsbehandling. Saavidt det af de foreløbige Forhandlinger kunde skønnes, var Meningerne stærkt delte om Hensigtsmæssigheden og navnlig om Gennemførligheden af en saadan Foranstaltning. Sagens Skæbne vil dog først finde sin Afgørelse i kommende Aar, og antagelig vil denne væsentlig blive afhængig af den Stilling, som Landboforeningerne gennem deres Delegeretmøder vil tage til den.

En særdeles livlig Interesse knyttede sig — ligesom i de nærmest foregaaende Aar — til Frøavl. Navnlig blev der atter i 1911 udlagt forholdsvis meget betydelige Arealer til Avl af Græsfrø. De rige Frøafgrøder, der høstede og den gode Kvalitet, hvormed en væsentlig Del af Frøet fremtraadte, gav fornyede Vidnesbyrd, at der her i Landet findes særdeles gode Betingelser for Græsfrøavl. Der opnaaedes derhos saa gode Priser, at en yderligere stærk Forøgelse af Græsfrøarealerne kan betragtes som givet. Medens Interessen hidtil for en væsentlig Del har været knyttet til Hundegræs-Frøavl, begynder man ved Siden heraf at kaste sig over andre Græsarter, saasom Eng-Svingel — der sidste Aar gik op til tidligere ukendt høje Priser —, Timothe, Draphavre, Rajgræsserne o. fl. Overfor Frøavl af Bælgplanterne forholder man sig mere reserveret, men der er dog gjort Tilløb til Avl af Alsike — jævnlig i Blanding med Timothe — Kællingetand, Hvidkløver, Sneglebælg o. fl. Den vigtigste af alle disse Plantearter, nemlig Rødkløveren, har man hidtil ikke rigtigt turdet binde an med.

Den Frygt for Overproduktion, der i de senere Aar er kommen saa stærkt til Orde, har ikke hindret en meget stærk Udvidelse af Frøavl, og hidtil har den da heldigvis ogsaa vist sig ugrundet. Jo mere ligelig Produktionen fordeles paa de forskellige Arter i Forhold til Forbruget, desto længere udskydes selvfølgelig Tidspunktet for Overproduktion. Der kræves jo da endelig ogsaa ret betydelige Arealer med Græs- og Kløverfrø alene til Dækning af vort eget Forbrug. Og kan der saa efterhaanden oparbejdes en solid Eksport, kan der vel være Haab om, at der endnu i en Række Aar vil være Penge at tjene ved Frøavl, særlig efterhaanden som baade Avlen og Omsætningen heraf kommer ind under en velorganiseret Ledelse. Endelig maa det ogsaa erindres, at i det Øjeblik Frøpriserne falder stærkt, kan man jo let og hurtigt forlade denne Produktion.

De aarelange Diskussioner om Oprettelse af Sukkerfabriker i andre Landsdele end de, der hidtil har haft Privilegium paa saadanne, gav sig endelig i 1911 et praktisk Udslag, idet det da lykkedes efter Udførelse af de største Anstrængelser, særlig fra Godsejer *C. Lawaetz's* Side at faa tilvejebragt de fornødne Betingelser for Anlæg af en ny Sukkerfabrik i Vestsjælland. Denne vil nu blive bygget i Gjørløv. Samtidig har der været arbejdet ihærdigt — men foreløbig uden positivt Resultat — paa Anlæg af endnu flere nye Fabriker.